

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Informatieblad

Monumenten en beschermde gezichten

Vergunningvrije werkzaamheden

Bent u eigenaar van een rijksmonument of van een pand in een beschermd stads- of dorpsgezicht? Wilt u het pand opknappen, verbouwen, uitbreiden of slopen? Dan hebt u een omgevingsvergunning nodig. Maar niet voor alle werkzaamheden.

Sinds 1 januari 2012 zijn onderhoudsklussen als het overschilderen van deuren en ramen in dezelfde kleur, en het vervangen van slechte dakpannen vergunningvrij. En de bruine keukenkastjes en dito tegeltjes uit de jaren 70 mag u ook zonder vergunning vervangen. Maar het hele pannendak vernieuwen mag weer niet. Waar ligt precies de grens?

In deze brochure staat wat wel en niet zonder vergunning mag.

U bent eigenaar van een rijksmonument

1. Als u het pand
  - ingrijpend wilt wijzigen of herstellen,
  - (voor een deel) wilt slopen,
  - (voor een deel) wilt herbouwen, of
  - de functie wilt wijzigen,
 moet u een omgevingsvergunning aanvragen. Voor dit soort plannen vraagt de gemeente advies aan de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, de eigen monumentencommissie en soms de provincie. U krijgt normaal gesproken binnen 26 weken uitsluitel over uw aanvraag.
2. Voor de meeste kleinere activiteiten hebt u een omgevingsvergunning nodig en geldt een doorlooptijd van 8 weken. De gemeente vraagt hiervoor alleen advies aan de eigen monumentencommissie.
3. Maar als u:
  - gewoon onderhoud gaat uitvoeren, of
  - inpartig onderdelen wilt wijzigen die geen historische waarde hebben,
 is de kans groot dat dit zonder vergunning kan.

Hele pand beschermd

Bij rijksmonumenten hoor je weleens: 'Alleen de gevel is toch beschermd?' Dit is een oud misverstand: het hele pand valt onder de bescherming, dus ook het interieur en latere uit- en aanbouwen.

Voor het onderhoud van schilderwerk is geen vergunning nodig als de kleur niet verandert en geen oude verflagen worden afgebrand.

Als voegwerk plaatselijk wordt hersteld met eenzelfde soort voeg als het bestaande werk, kan dat zonder vergunning.

U wilt aan de buitenzijde normaal onderhoud plegen

U heeft geen vergunning nodig als u

- onderhoudswerk gaat uitvoeren waarbij vormgeving, detaillering, profilering, kleur en materiaalsoort niet veranderen, of
- op beperkte schaal en alleen waar nodig materiaal vernieuwt.

Maar waar ligt precies de grens tussen plaatselijk onderhoud en verdergaande ingrepen? In het schema hiernaast treft u een paar voorbeelden aan van werkzaamheden waar u wel of geen vergunning voor nodig heeft.

Schakel een specialist in

Het restaureren, maar ook het onderhouden van een monument is specialistisch werk. Ga daarom met een deskundige architect of aannemer in zee.

Een paar voorbeelden:

Vergunningvrij	Vergunning nodig
Uw huis overschilderen in dezelfde kleur zonder de oude verflagen weg te halen	Overschilderen in een andere kleur
Metselwerk plaatselijk herstellen met dezelfde voeg en voegspecie	Het voegwerk volledig vernieuwen
Pleisterwerk plaatselijk herstellen	Een volledig nieuwe pleisterlaag aanbrengen
Kozijnen, ramen en deuren plaatselijk herstellen	Ramen, kozijnen en deuren vervangen, ook als materiaal en vorm niet veranderen
Slechte pannen of leien plaatselijk vervangen	Helemaal opnieuw dekken met pannen of leien
Lekkende goten en regenpijpen plaatselijk repareren	Alle dakgoten en regenpijpen vervangen

Het herstellen van kozijnen, bijvoorbeeld het vervangen van een onderdorpel, kan zonder vergunning.

U wilt binnenshuis iets veranderen dat geen historische waarde heeft

Als het gaat om onderdelen als een trap, plafond, keuken of badkamer van na 1965 en als het casco of de constructie ongemoeid blijft – er wordt bijvoorbeeld geen dragende muur gesloopt of doorgebroken – hebt u meestal geen vergunning nodig.

Een paar voorbeelden:

Vergunningvrij	Vergunning nodig
Recente scheidingswanden of verlaagde plafonds van bijvoorbeeld hard- of zachtboard, gipsplaat of kunststof weghalen	De achterliggende historische lambriseringen, behang of schilderijen verwijderen of herstellen
Een 30 jaar oude trap weghalen of recente binnenmuren stuken	Interieuronderdelen met monumentale waarde, zoals stucplafonds, historische wandbekleding en haardpartijen, herstellen
Een moderne keuken, sanitair of cv-installatie vervangen	De oorspronkelijke keuken of het sanitair uit de bouwtijd of uit een belangrijke latere bouwfase moderniseren

De gemeente helpt

Als u twijfelt of het voorgenomen werk vergunningvrij is, neem dan contact op met de monumentenambtenaar van uw gemeente. Die is graag bereid u op weg te helpen. Ook met zaken als fiscaliteit, subsidies en leningen. Een goede voorbereiding loont altijd. Zo voorkomt u verrassingen en tegenvallers in tijd en geld.

Een bouwhistorisch onderzoek kan veel inzicht bieden in de geschiedenis van uw pand. En het kan u helpen een goed plan te maken. In ons land is een aantal bouwhistorische bureaus actief. Zie ook www.bouwhistorie.nl

Voor het verwijderen of vervangen van een recente, niet-monumentale trap is geen vergunning nodig.

Voor het vervangen van slechte dakpannen door pannen van dezelfde soort en kleur is geen vergunning nodig.

Voor het opstoppen van een rietdekking is geen vergunning nodig. Maar wanneer al het riet wordt vervangen is wel een vergunning nodig.

Uw pand is geen beschermd monument, maar staat wel in een rijksbeschermd stads- of dorpsgezicht

- U hebt geen vergunning nodig als u
  - gewoon onderhoud gaat uitvoeren waarbij vormgeving, detaillering en profilering niet veranderen, of
  - in pandig dingen wilt veranderen en
  - het casco en de constructie ongemoeid laat.
- Ook vergunningvrij zijn bepaalde bouwactiviteiten aan de achtergevel of in het achterdakvlak van uw pand of in het gebied loodrecht achter de achtergevel (zie situatietekening 1).

Een paar voorbeelden:

Vergunningvrij	Vergunning nodig
Een deur- of raamkozijn in achtergevel veranderen	Een deur- of raamkozijn in de voor- of zijgevel veranderen
Zonnecollectoren op het achterdakvlak plaatsen	Zonnecollectoren op het voor- of zij-dakvlak plaatsen
Een dakkapel of raam op/in het achterdak plaatsen	Een dakkapel of raam op/in het voor- of zij-dakvlak plaatsen
Een schuur bouwen op het erf loodrecht achter de achtergevel *	Een schuur naast of voor het pand bouwen

* Kijk eerst op Omgevingsloket Online hoe groot de schuur mag zijn. Er zijn ook regels voor de afstand tot de perceelgrens. Als het achtererf grenst aan openbaar gebied, bijvoorbeeld een weg, park, gracht, hebt u wel een vergunning nodig. Zie de situatietekening 2 a t/m d. Neem bij twijfel contact op met de gemeente.

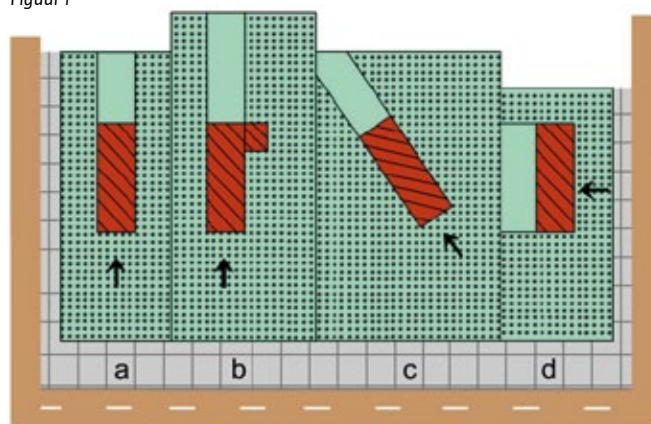
→ **Let op:** ook als u wilt bouwen op een archeologisch monument is een vergunning vereist. De gemeente kan aangeven of dit het geval is.

Achtergevel

Wat is de achtergevel? Dat is te bepalen aan de hand van de voorgevel. Is ook niet duidelijk wat de voorgevel is, kijk dan naar de rooilijn in het bestemmingsplan of in de bouwverordening, en naar de huisnummering. Neem bij twijfel contact op met de gemeente.

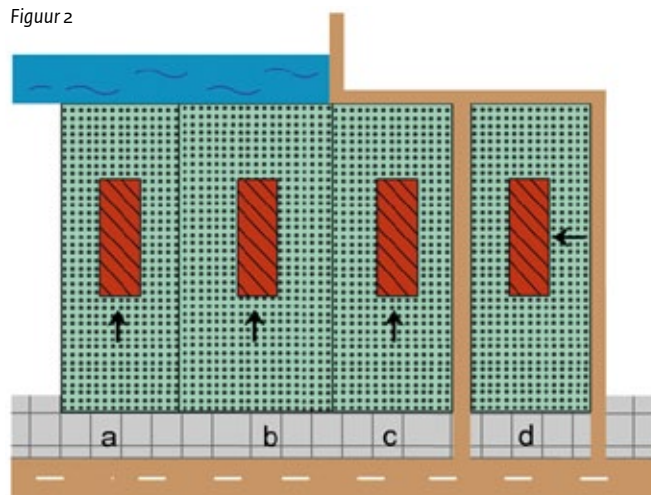
De voorgevel in figuur 1d ligt aan de dwarsweg, het achtererf wijkt dus af van 1a, 1b en 1c. Bij figuur 2 zijn alle achtererven gekeerd naar openbaar gebied. Hier hebt u dus altijd een vergunning nodig.

Figuur 1

Niet gespikkeld is vergunningvrij gebied.

Figuur 2

De tuinen van deze panden liggen in het beschermde stadsgezicht en grenzen aan de gracht. Hier mag niet zonder vergunning worden gebouwd. Voor wijzigingen aan de achtergevels (bijvoorbeeld het plaatsen van een dakkapel) geldt hetzelfde.

Wilt u meer weten over wat het betekent om een rijksmonument te bezitten, kijk dan in de brochure Monumentaal Wonen, Gids voor eigenaren van een rijksmonument. U kunt deze downloaden via www.monumenten.nl/informatiepakket

→ **Let op:** deze brochure gaat over gebouwde rijksmonumenten en rijksbeschermd stads- en dorpsgezichten. Kijk voor gemeentelijke of provinciale monumenten en gemeentelijke gezichten op de website van uw gemeente en provincie. De regels van de gemeente kunnen afwijken van die van het Rijk.

→ **Let op:** indien u uw aanvraag via het Omgevingsloket Online (www.omgevingsloket.nl) indient: het systeem geeft u nog geen waarschuwing wanneer u geen vergunning nodig hebt. Uiterlijk op 1 juli 2012 zullen vergunningvrije activiteiten in het Omgevingsloket zijn verwerkt.

Colofon

Dit is een uitgave van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.
December 2011

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

033 - 421 7 421

InfoDesk:

033 - 421 7 456

info@cultureelerfgoed.nl | www.cultureelerfgoed.nl

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

070 - 373 83 93

info@vng.nl | www.vng.nl

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten